

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
13/00165-2

Vår dato
24.07.2013

Høring - Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven - Rett til brukerstyrt personlig assistanse BPA

Fellesorganisasjonen (FO) organiserer 27 000 sosionomer, barnevernspedagoger, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av FOs medlemmer jobber i kommunetjenesten og spesialisttjenesten, og har således befatning med et bredt spekter av tjenester og tilbud som omfatter store deler av befolkningen, og da særlig personer med spesielle behov for tilrettelegging, opplæring og oppfølging.

FO har innspill til Helse- og omsorgsdepartementets forslag om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven – rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) på følgende punkt.

- FO støtter forslaget om rettighetsfesting av BPA for personer med varig behov for praktisk bistand og opplæring
- FO støtter ikke forslaget om at rettighetsfestingen bare skal gjelde for personer med stort behov, i lovforslaget definert til et tjenesteomfang tilsvarende 32 timer per uke, eventuelt 25-32 timer per uke.
- FO støtter forslaget om at et eventuelt avslag på BPA som følge av vesentlig økt kostnad for kommunen, innenfor rammen av 25-32 timer i uken, sendes Fylkesmannen for overprøving.
- FO støtter ikke forslaget om at støttekontakt, avlastning og helsetjenester ikke skal omfattes av rettighetsfestingen av BPA.
- FO støtter ikke forslaget om at rettigheten bare skal gjelde for personer under 67 år.
- FO støtter ikke forslaget om at rettigheten til å få tjenester organisert som BPA ikke skal gjelde for tjenester som krever mer enn én tjenesteyter til stede eller nattjenester.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Rettighetsfesting av BPA

FO støtter forslaget om rettighetsfesting av BPA. Intensjonen bak ordningen med BPA er styrking av funksjonshemmedes muligheter til deltakelse i samfunnet på lik linje med andre. BPA gir større grad av brukerstyring og dermed et individuelt tilpasset tjenestetilbud, som ivaretar brukerens behov på en bedre måte enn tradisjonelle helse- og omsorgstjenester. Tilbakemeldingene fra brukere og brukerorganisasjoner viser at ordningen med BPA fungerer godt for det store flertallet av brukere og de er fornøyd med ordningen.

FO reagerer på at departementet i høringsnotatet synes å legge større vekt på de økonomiske aspektene ved ordningen, enn intensjonen om et tilpasset tjenestetilbud som ivaretar brukerens behov på en best mulig måte. Dette til tross for at brukerne faktisk sier at denne måten å organisere tjenestene på fungerer mye bedre enn tjenester ytt som tradisjonelle helse- og omsorgstjenester.

FO ser departementets utfordring med å utarbeide en ordning for rettighetsfesting som er innenfor gjeldende økonomiske rammer, fordi det legger føringer og setter begrensninger for hva ordningen kan omfatte. FO har forståelse for at kommunene ikke kan pålegges flere lovpålagte oppgaver uten at en samtidig justerer de økonomiske overføringene. Dersom en ønsker at ordningen med BPA skal utvikle seg og bli en reell rettighet må tilskuddsordningen og tilskuddsnivået justeres slik at kommunene sikres nødvendig finansiering, gjerne i form av øremerkede midler.

Rettighetsfesting bare for personer med stort behov, her definert til å være minimum 32 timer per uke

FO støtter ikke forslaget om at det bare er personer med stort behov, tilsvarende minimum 32 timer per uke, eller 25-32 timer per uke dersom det ikke medfører vesentlig økt kostnad, som skal ha en lovfestet rett til å få sine tjenester organisert som BPA.

FO mener det blir feil å ha fokus på antall timer assistanse per uke som målingsenhet for rettighetsfestingen. Det må være hensynet til hva brukeren vil være best tjent med som avgjør om tjenesten skal organiseres som BPA eller ikke. Hvis en bruker trenger 12 timer assistanse per uke for å kunne delta i samfunnet, ta utdanning eller være i jobb, og brukeren er best tjent med å få disse timene som BPA, så må det være brukerens behov som er avgjørende for om tjenesten blir ytt som BPA eller ikke, og ikke antall timer. Selv om kommunene *kan* vurdere å gi tjenester som BPA også for brukere med mindre bistandsbehov enn 32 -25 timer per uke, er FO bekymret for at økonomiske hensyn vil veie tyngst og at mange som burde hatt BPA ikke vil få det, hvis det nye lovforslaget blir vedtatt i sin nåværende form.

Foreliggende dokumentasjon om brukertilfredshet viser at brukere som får tjenestene organisert som BPA er mest fornøyd. Dette skyldes at brukeren har stor innflytelse på organiseringen av tjenesten, de har færre tjenesteytere å forholde seg til, de velger selv sine assistenter, og at de får mer ut av hver enkelt bistandstime, enn brukere som får tjenesten organisert via de kommunale helse- og omsorgstjenestene. I stedet for å sette kostnadene

knyttet til enkelttimer opp mot hverandre burde det vært foretatt en kartlegging som viser hvordan antall tildelte timer faktisk blir benyttet. Er det slik at personer som får praktisk bistand og opplæring organisert som tradisjonelle helse- og omsorgstjenester i realiteten får færre timer bistand enn det de har fått innvilget? Og at administrasjon og transport mellom personalbase og brukers hjem går på bekostning av brukerens tildelte timer? Mens personer som har organisert tjenesten som BPA har bedre utnyttelse av antall timer innvilget, fordi administrasjon og transport holdes utenfor? Hvis det er slik, må vi i stedet for å stramme inn på tildelingen av BPA, se nærmere på organiseringen av tradisjonelle helse- og omsorgstjenester og hvordan vi kan få en bedre utnyttelse av ressursene slik at brukerne faktisk får tjenester tilsvarende det antall timer de har vedtak på.

Avslag på BPA med begrunnelse i økt kostnad for kommunen

FO støtter forslaget om at avslag på BPA med begrunnelse i at en slik organisering vil medføre vesentlig økt kostnad for kommunen, innenfor rammen av 25-32 timer i uken, skal sendes fylkesmannen for overprøving. Dette gjelder dersom lovforslaget blir vedtatt slik det foreligger i høringsnotatet.

Rettighetsfesting som ikke inkluderer støttekontakt, avlastning, og helsetjenester

En BPA ordning som ikke skal omfatte støttekontakt, avlastning og helsetjenester vil, etter FO sin oppfatning, bli en ordning som mister den fleksibiliteten og styringen over eget liv, som BPA nettopp var ment å ivareta. Dersom alt annet enn praktisk bistand og opplæring i hjemmet skal utfases, vil vi stå igjen med en pulverisert ordning hvor en av fordelene, nemlig færre tjenesteytere å forholde seg til, vil være en saga blott. I tillegg vil mange ikke få dekket sine behov for bistand til deltakelse i fritidsaktiviteter og sosial aktivitet. Det er en realitet at for mange vedtak om støttekontakt aldri blir effektivt. Det samme gjelder avlastning.

Når det gjelder helsetjenester er FO enig i at det må være mulig å kontrollere at de blir utført på forsvarlig vis av kompetent personell. Det må derfor være et krav at assistenten har den kompetansen som er påkrevet, og at nødvendig opplæring blir gitt. FO mener at helse- og sosialtjenester primært bør ivaretas av kommunene, eventuelt med supplement fra ideelle organisasjoner. Men at kommunen har det overordnede ansvaret og kontroll med at tjenestene holder forsvarlig nivå, og at retningslinjer og prosedyrer blir fulgt både i forhold til ansatte og tjenesteutøvelsen.

FO er opptatt av at ordningen med BPA skal kunne benyttes også av personer som har behov for tjenester som krever helse- og sosialfaglig kompetanse, tilpasset brukerens behov. Av høringsnotatet får en inntrykk av at brukerstyrte personlige assistenter utelukkende er definert som assistenter uten fagutdanning. FO mener det må åpnes opp for muligheten til å ansette assistenter med høgskoleutdanning der brukerens behov krever det, og at disse avlønnes på grunnlag av sin kompetanse etter gjeldende tariff.

Rettighetsfesting bare for personer under 67 år

FO støtter ikke forslaget om at rettigheten bare skal gjelde for personer under 67 år, da særlig med tanke på de som har hatt ordningen før fylte 67 år. Igjen vil vi presisere at det må være hensynet til brukeren og hans eller hennes behov som avgjør tjenestens organisasjonsform, ikke timetall eller alder. Dersom lovforslaget blir vedtatt i nåværende form, vil det i praksis innebære at en person som har hatt en velfungerende BPA ordning risikerer å miste denne ved fylte 67 år. FO har forståelse for at man ønsker å unngå utvidelse av BPA som følge av aldersrelaterte plager, men har ikke forståelse for at man foreslår en absolutt aldersbegrensning for rettighetsfesting.

Rettighetsfestingen skal ikke omfatte tjenester som krever mer enn én tjenesteyter til stede eller nattjenester

FO støtter ikke forslaget om at rettighetsfestingen begrenses slik at den ikke omfatter tjenester som krever mer enn én tjenesteyter til stede eller nattjenester. Lovforslaget om rettighetsfesting av BPA har som klausul at det skal være en ordning for ”personer med varig og stort behov for praktisk bistand og opplæring”. For personer som har et så stort tjenestebehov som lovforslaget legger til grunn, minimum 32 timer per uke, må det forventes at behovet for mer enn én tjenesteyter til stede og nattjenester vil være til stede. Denne begrensningen vil sannsynligvis ramme personer med nevrologiske lidelser og kognitiv svikt hardest. Personer med denne typen funksjonshemming har ofte mer enn én tjenesteyter til stede og nattjenester. Erfaring tilsier at personer med denne typen funksjonshemming fungerer bedre når de har få tjenesteytere å forholde seg til, de har færre utageringer, det er mindre behov for bruk av makt og tvang, og de har redusert bruk av legemidler. FO vil likevel presisere at ved vurdering av BPA for brukere som har vedtak om bruk av makt og tvang, ligger spesielle utfordringer og et særskilt ansvar i å sikre tjenestemottakerens rettstrygghet.

Avsluttende kommentar

FO er for en rettighetsfesting av BPA, men lovforslaget har så mange begrensninger at vi mener det vil resultere i en dårligere BPA ordning, enn den ordningen som eksisterer i dag. Det kan se ut som om økonomiske hensyn og kortsiktige og oppstykkede løsninger blir vektlagt fremfor et mer helhetlig og langsiktig perspektiv.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder
sign

Allis Aresdatter
Fagkonsulent